

scaterm Butlletí

de la Societat Catalana de Terminologia

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

Maig-juny de 2012 | Núm. 30 | Crèdits

scaterm.iec.cat

En aquest número...

- Les nostres notícies
- Cròniques
- El terme és notícia
- Novetats
- Agenda
- El web recomanat

Recordeu que...

...us podeu [subscriure](#) al butlletí si no el rebeu encara.

...podeu adquirir i consultar la revista *Terminàlia* i les obres de la col·lecció «*Memòries de la Societat Catalana de Terminologia*» al Portal de Publicacions de l'IEC.

...ens podeu fer arribar els vostres suggeriments, notícies o novetats per al proper butlletí. Només heu d'escriure a scaterm@iec.cat.

Les nostres notícies

Nova Junta de la SCATERM

L'Assemblea General ordinària celebrada el dia 24 de maig a la tarda va elegir l'única candidatura presidencial presentada i els cinc candidats a vocals presentats. La nova Junta Directiva de la SCATERM té la composició següent: Jaume Martí (president), Judit Freixa (vicepresidenta), Ester Bonet (secretària), Teresa Miret (tresorera), i Òscar Aznar, Àngels Egea, Agustí Espallargas, Miquel-Àngel Sánchez Ferriz i Elisenda Vilajoliu (vocals).

No han optat a la reelecció Josep M. Mestres i Silvia Llovera, secretari i vocal del web de la Junta sortint, respectivament. Els agraïm la dedicació i la feina feta durant aquests anys que han format part de la Junta i desitgem que continuïn participant activament com a socis.

Cròniques

X Jornada de la SCATERM: «Els manlleus en la terminologia musical»

El dijous 24 de maig al matí va tenir lloc a l'IEC la X Jornada de la SCATERM, aquest any coorganitzada amb la Societat Catalana de Musicologia. La Jornada d'enguany, amb un format reduït respecte del que és habitual, va comptar amb una ponència d'Albert Romaní, filòleg i especialista en música antiga, i tres comunicacions presentades per estudiants i professors universitaris. Del discurs de cloenda se'n va encarregar el musicòleg Romà Escalas, secretari general de l'IEC i delegat d'aquesta institució a la Societat Catalana de Musicologia.

Les paraules de presentació de la Jornada van anar a càrrec de Jaume Martí, president de la SCATERM; de Jordi Rifé, secretari de la Societat Catalana de Musicologia; i d'Isidor Marí, president de la Secció Filològica.

Albert Romaní, amb la ponència «El lèxic musical, un banc d'experimentació sobre els manlleus», va oferir un panorama del repertori de manlleus que la terminologia musical en català pren de diverses llengües. Romaní va començar amb unes consideracions generals sobre l'enorme presència de manlleus en l'àmbit tractat, amb què va destacar l'heterogeneïtat formal i de procedència dels manlleus, també des d'un punt de vista històric i diacrònic. Com a concreció d'aquestes consideracions, la comunicació va consistir en una exposició molt completa del que podem trobar en les llengües de les quals el català manleva termes, històricament o més recentment, com ara l'occità, el francès, l'anglès, l'italià, l'alemany o l'espanyol, entre altres. Va destacar, per a cada cas, els fenòmens més comuns, com ara els diversos tipus i graus d'adaptació al codi, la presència de calcs, l'antiguitat dels manlleus, la relació entre tradicions musicals i culturals diferents,

la importància dels xenismes com a termes de gran precisió denominativa des d'un punt de vista tècnic, o la tendència i el comportament dels manlleus més recents. En el cas de l'espanyol, per la proximitat lingüística i cultural, va destacar el fenomen de la «pseudodescastellanització», que ha provocat algunes adaptacions innecessàries o injustificades, per ultracorrecció, com la pronúncia de *jota* a la catalana o el terme *flamenc*, ja arrelat però de formació molt recent, pel tradicional *flamenco*.

Eva Garcia i Víctor Oller, estudiants de traducció i interpretació i de piano, van presentar la comunicació «Els manlleus en la terminologia musical catalana». Van exposar un estudi sobre els manlleus amb una primera part restringida al camp de les indicacions de partitura; en concret, les relatives a intensitat, a velocitat o tempo i a tècniques instrumentals. La presència de manlleus en aquestes indicacions, i el fet que s'adaptin o no, varia segons les llengües i segons el gènere (clàssica, rock o jazz, etc.); pel que fa a l'adaptació o a la traducció, sembla que també hi influeixen qüestions pragmàtiques o d'ús, com l'ús en contextos més o menys especialitzats. La segona part la van dedicar a la denominació dels estils musicals, amb què van arribar a la conclusió general que la tendència és a adaptar la forma del terme en les denominacions dels estils més antics, però també en les denominacions d'estils del segle XX si pertanyen a la música «cultura», i, en canvi, a no adaptar les denominacions relatives a estils més recents i populars.

Elisenda Bernal, de la UPF, i Andreu Gallén, músic, van dedicar la seva comunicació a «La falta de referència lexicogràfica en la terminologia musical per al català». Es tracta d'un treball dedicat, primer, a analitzar la presència de termes de música —manlleus o no— en el diccionari normatiu i el tractament lexicogràfic que hi reben; i, després, a fer una anàlisi dels diversos diccionaris i vocabularis especialitzats de música publicats en català (n'havien estudiat la selecció de la nomenclatura, el tractament dels manlleus, la presentació de la informació gramatical, la redacció de les definicions si n'hi havia, etc.). El treball els ha fet concloure que fa falta un diccionari musical de referència per a la llengua catalana i que aquesta obra hauria de contenir, idealment, informació multilingüe. Aquesta mancança és urgent si es vol garantir que els musicòlegs, els músics, els traductors i els lingüistes que s'enfronten a textos d'aquesta especialitat en català puguin fer la seva feina d'una manera més segura i fiable.

Judit Freixa i Elisabet Llopart, de l'Observatori de Neologia (OBNEO) de la UPF, van presentar «La neologicitat en els manlleus: estudi de casos de l'àmbit de la música». A partir d'un corpus limitat de textos de premsa escrita buidats a l'OBNEO, van analitzar els manlleus de l'àmbit de la música que són neologismes, en el marc d'un estudi més ampli dedicat a la relació entre neologicitat i manlleus en general. L'estudi es concretava en l'anàlisi i tractament estadístic de les dades des de diversos punts de vista: la distribució dels manlleus neològics per llengües i la correlació amb els diversos estils musicals; la freqüència i el grau d'implantació; el grau d'adaptació; l'estabilització en la llengua d'arribada, i el grau de novetat en la llengua d'origen. Aquesta anàlisi els va permetre arribar a conclusions sobre l'estabilització de manlleus —l'estabilització en l'ús és més alta que la que trobem en la neologia d'altres àmbits— i sobre tendències en l'estudi de la neologicitat —s'estableixen relacions entre neologicitat, àmbit temàtic i llengua d'origen.

Abans de tenir el debat final de la Jornada i de llegir-ne les conclusions, Romà Escalas va fer un breu discurs de cloenda dedicat a alguns casos d'assimilació de denominacions amb un canvi posterior en el referent, fenomen que passa sovint amb els termes que són noms d'instruments.

Agustí Espallargas
Vocal de Comunicació - Soci de la SCATERM pel Parlament de Catalunya

El terme és notícia

La *sedoanalgèsia* o els compostos cultes amb dos noms coordinats

Des dels Serveis Lingüístics de la UB s'ha detectat, dins el discurs mèdic, la presència d'un tipus nou o poc conegut de compostos a la manera culta que presenten dos formants nominals coordinats. N'és un exemple el terme *sedoanalgèsia*. La *sedoanalgèsia* és una tècnica mèdica que combina l'administració de sedants i analgèsics per aconseguir que el pacient estigui conscient però relaxat i tingui un grau elevat de tolerància al dolor. Es pot expressar el mateix amb la coordinació *sedació i analgèsia*. Per tant, la formació *sedoanalgèsia* és un compost nominal coordinat —amb dos nuclis—, construït a la manera culta, tal com delata la vocal d'enllaç o entre els dos elements coordinats.

Aquesta possibilitat no és recollida explícitament en les gramàtiques catalanes, que només preveuen les formacions nominals coordinades en compostos propis (no cultes) com ara *allioli*, *aiguaneu* o *caixabanc* (vegeu «La composició» dins la versió provisional de la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans — <http://www2.iec.cat/institucio/seccions/Filologica/gramatica/default.asp>—). En els compostos cultes o a la manera culta, les formes coordinades només estan previstes per als adjectius, com ara *políticossocial*, *grecollatí* o *religiosopopular*.

Pel que fa als compostos cultes o a la manera culta de base nominal, només es fa referència a la relació de subordinació del primer element respecte del segon: *chromosoma* 'color + cos, cos que té color', *pluviòmetre* 'pluja + mesurador, mesurador de pluja', *lactífer* 'llet + que té, que té llet' (exemples extrets de la *Gramàtica del català contemporani*, dirigida per Joan Solà *et al.*, pàg. 824). Però la *sedoanalgèsia* no és una analgèsia sedativa ni una analgèsia obtinguda mitjançant la sedació, sinó una sedació i una analgèsia, *sedació + analgèsia*. El fet que les gramàtiques no en parlin, vol dir que aquesta formació no és correcta, que s'hauria d'evitar?

Al DIEC, i també a altres diccionaris, trobem el compost *tocoginecologia*, que pot haver estat el resultat d'un procés de formació similar. La *tocoginecologia* es defineix com una «branca de la medicina que comprèn la tocologia i la ginecologia»; per tant, es tracta de tocologia + ginecologia. Com s'explica aquest compost, doncs? Segons la classificació feta per Josep Bernabeu *et al.* a *El llenguatge de les ciències de la salut. Introducció a la formació de termes mèdics* (Universitat d'Alacant, 1995), segurament aquest compost es pot classificar en el grup dels anomenats compostos mixtos, és a dir, els compostos que presenten alhora relacions de coordinació i subordinació entre els seus constituents. Així, es pot entendre que tenim dos formants coordinats, *toco-* i *gineco-*, que al seu torn estan subordinats al tercer element, *-logia* ([*toco* - + *gineco* -] + - *logia*]).

Aquesta lectura subordinada no és possible en el cas de *sedoanalgèsia*, ja que no hi ha cap forma sufixada compartida, només hi ha dues formes nominals juxtaposades (la primera com a formant culte) que mantenen una relació semàntica de coordinació. I no es tracta d'un fenomen aïllat; sembla que el discurs mèdic n'està creant de nous amb el mateix patró: *gerontogeriatria* (gerontologia + geriatria), *flexoextensió* (flexió + extensió), *pronosupinació* (pronació + supinació).

La irrupció d'aquestes construccions no s'adiu amb la lectura més intuïtiva i tradicional dels compostos cultes nominals, en què podem mig endevinar el significat que tenen a partir del coneixement dels components i de la relació de subordinació que normalment s'estableix entre el darrer i el primer formant (o primers formants). Aquesta relació sintàctica de subordinació és una herència grecolatina, que els compostos nominals coordinats sembla que no respecten. Són aquests exemples d'un nou procés de creació de compostos a la manera culta?

Àngels Egea (Vocal del Butlletí i sòcia de la SCATERM pels Serveis Lingüístics de la UB)

Novetats

Actualització del diccionari en línia *Lèxic de fàrmacs* (Termcat)

***Butlletí d'Informació del Termcat*, núm. 8**

***Butlletí d'Informació del Termcat*, núm. 9**

***Butlletí d'Informació del Termcat*, núm. 10**

***Butlletí SL*, núm. 1** (Servei Lingüístic de la Universitat de Lleida)

Cent anys de correcció de textos i normalització a l'Institut d'Estudis Catalans (1907-2007) (Josep M. Mestres, IEC) .

Lèxic panllatí de l'energia eòlica (Realiter)

Llengua UIB 2.0, núm. 3 (butlletí del Servei Lingüístic de la UIB)

Nous termes normalitzats (DOGC, núm. 6122)

PuntyComa, 127 (butlletí dels traductors espanyols de la Unió Europea)

Agenda

I Jornada Temàtica de la Xarxa CRUSCAT: «La Sociolingüística de la variació en l'àmbit de la llengua catalana» (Barcelona, 6 de juny)

Espais Terminològics 2012: difusió i ús dels termes (Barcelona, 28 de juny)

Jornades Científiques i Professionals de Traducció Mèdica (Barcelona, 20-22 de setembre)

XIII Simposi Iberoamericà de Terminologia, RITerm 2012: «Terminologia, traducció i TIC: interacció social i treball col·laboratiu per a la construcció i difusió del coneixement» (Alacant, 25-27 d'octubre)

El web recomanat

Associació Catalana de Ciències de Laboratori Clínic (ACCLC)

El web de l'Associació Catalana de Ciències de Laboratori Clínic té un interès especial per als terminòlegs. Des de la seva pàgina principal es pot accedir a tres documents amb interès terminològic dins de l'àmbit científic, en general, i de les ciències de la salut, en particular. Aquests documents són el *Vocabulari internacional de metrologia*, versió revisada pel Termcat, un [document sobre la nomenclatura i les unitats de mesura recomanades internacionalment](#) per a les anàlisis realitzades als laboratoris clínics, i un [manual d'estil](#) que recull consells per a un ús apropiat dels termes propis de les ciències de la salut i les seves diverses branques.

Xavier Fuentes (Associació Catalana de Ciències de Laboratori Clínic)

SOCIETAT CATALANA DE TERMINOLOGIA
Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

scat
term

D'acord amb el que estableix la Llei orgànica 15/1999, podeu exercir el dret d'accés, de rectificació, d'oposició i de cancel·lació de les vostres dades per correu electrònic a scaterm@iec.cat.